

Valkuilen bij het meten van de versmalling op p2 (p9).

Ton Eggenhuizen

Voor het onderscheid tussen Kleine Karekiet en Bosrietzanger wordt de verhouding tussen vleugellengte en de lengte van de versmalling (in het Engels "notch") van de binnenvlag van p2 (p9) gebruikt. Ook bij andere soorten is soms het meten van een versmalling een sleutel tot een juiste determinatie.

Verskil in methode via meting kan de variatie in uitkomsten van metingen tussen verschillende ringers (tussen-ringers-variatie) aardig beïnvloeden. Tijdens de certificeringsbijeenkomst op 1 september in de Kamperhoek, ontstond discussie over de juiste wijze van meten van de versmalling. In dit artikel beschrijf ik deze discussie (eerste valkuil), stip nog enkele andere valkuilen aan en doe een voorstel om de meting te standaardiseren.

Eerste valkuil

Volgens figuur 4 in Svensson (Svensson 1992, blz.17) moet de maat genomen worden langs de rand van de binnenvlag, van de top tot aan de versmalling. Echter de tekeningen van de vleugelformule bij de soortbeschrijvingen duiden op een meting langs de schacht van de top tot aan de versmalling. Tijdens de certificeringsbijeenkomst bleek dat beide meetmethoden werden gebruikt.

Voorbeeld: gemeten langs de schacht is 10 mm, bij een vlagbreedte ter hoogte van de versmalling van 4 mm zou dan de lengte van de versmalling gemeten van de top van de veer tot de start van de verbreding, 10.77 mm bedragen. Bij afronding zou dit afgelezen worden als 11 mm.

Oplossing

Svensson is er heel duidelijk over hoe de versmalling gemeten moeten worden. Op bladzijde 17 schrijft hij: "*Consider the notch as the point where the inner web, reckoned from the tip of the shaft clearly starts to widen (fig. 4). The measurement is taken between these two points*

and not along the shaft or axis of the feather. (The drawings of wing formulae, and indicated measurements, on pp. 57 - 337 in this book are graphical simplifications, not instructions for how to measure!)"

Hij benadrukt dus dat gemeten moet worden volgens figuur 4: langs een rechte lijn die loopt van de top van de veer tot de plek waar de verbreding begint. Dus niet langs de schacht van de veer. Bij figuur 5 staat ook nergens vermeld dat de versmalling op die manier gemeten zou moeten worden.

Tweede valkuil

De twee bochten van de versmalling zijn niet heel scherp. Het blijkt niet eenvoudig om de juiste plek op de buitenvlag te pakken. Ervaring op de ringplek van de schrijver dezes leert dat de tussen-ringers-variantie hiermee 0,5 - 1 mm kan bedragen.

Oplossing

Svensson is er heel duidelijk over hoe de versmalling gemeten moet worden. Op bladzijde 17 schrijft hij: "*Consider the notch as the point where the inner web, reckoned from the tip of the shaft clearly starts to widen (fig. 4).*"

Hij benadrukt dus dat gemeten moet worden vanaf de vleugeltop tot waar de verbreding gaat beginnen.

Voorstel voor de tweede valkuil

Vooralsnog zie ik alleen het vergelijken van elkaars metingen binnen een ringgroep en met andere ringers als oplossing voor het slechten van deze valkuil.

Derde valkuil

Een gebruikelijke methode voor het meten van de versmalling is het leggen van p2 (p9) op de meetlat en de veer langs de lat te schuiven zodat de versmalling op een heel getal (b.v. 1 cm) uitkomt. Daarna wordt de lengte van de versmalling afgelezen. Deze wijze werkt ook een fout in de hand, doordat de hoek die de baarden maken met de schacht, niet vast is. De meetlat opschuiven richting veerbasis vergroot de lengte van de versmalling (fig 2a), de meetlat opschuiven richting

top verkleint de lengte van de versmalling (fig 2b). Proefondervindelijk bleek dat hiermee zonder al te vreemde sprongen een afwijking van 1-2 mm gemaakt kan worden.

Voorstel voor de derde valkuil

Leg de versmalling direct op een "hele centimeter" op de meetlat. Lig de versmalling niet op een hele centimeter, ga dan niet schuiven maar leg de maatlat weer nieuw aan.

Vierde valkuil

De versmalling van veren die (enigszins) nat zijn, kunnen lastig te meten zijn. De veerbaarden liggen dicht tegen de schacht aan, waardoor een te kleine versmalling gemeten zal worden.

Voorstel voor de vierde valkuil

Als de veer erg nat is, heeft het meten van de versmalling geen enkele waarde. Laat eventueel de vogel drogen. Bij een vochtige veer kan het voorzichtig poetsen van de veer tussen duim en wijsvinger (totdat de veer er natuurlijk uitziet) enig soelaas bieden.

Synthese

Het is niet waarschijnlijk, zonet onmogelijk dat de vier valkuilen in hun grootste afwijking gelijktijdig zullen optreden. De maximale tussenrings-variantie zal zelden hoger dan 1-2 mm bedragen. Dat lijkt op zich 'peanuts', maar waar het onderscheid tussen twee soorten door een scherpe lijn wordt begrensd (en bij Kleine Karekiet en Bosrietzanger is dat het geval) kan het dus vrij snel tot een verkeerde determinatie leiden. Het verdient dus zéker aanbeveling bij de vogels die dicht bij deze grenslijn zitten, ook te kijken naar de andere discriminerende kenmerken.

Standaard

Vooraleer is ijking met andere ringers een belangrijke stap om de tussen-ringers-variatie te verkleinen. Binnen de eigen ringgroep is daar natuurlijk veel gelegenheid toe. Daarnaast bieden de certificeringsbijeenkomsten ruime mogelijkheden om de tussen-ringers-variatie te slechten.

Ton Eggenhuizen

Literatuur.

Svensson L. 1992. Identification Guide to European Passerines. Vierde druk. Zweden, Stockholm. ISBN 91-630-1118-2.

